

МЕТОДИКА І ТЕХНОЛОГІЯ НАРАХУВАННЯ НОРМ ЧАСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми. Нормування є основою організації праці на підприємстві, в установі, організації. Суттю нормування праці вважається визначення об'єктивно необхідних витрат робочого часу під час проектування раціональних трудових процесів та встановлення прогресивних, науково обґрунтованих норм праці чи проектування й практичне запровадження комплексу заходів із підвищення загальної результативності праці [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень із питань нормування виявив недостатню інформаційно-кількісну картину результатів із нормування роботи в педагогічній галузі, зокрема науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах.

На законодавчому рівні зарегульовані відповідними «Положеннями» механізми нормування навчальної роботи. Практично недосліджені і не доведені до зручної в практичному користуванні методи нормування методичної, наукової та виховної роботи, яка в сумі становить 42 % від загальнорічного навантаження на науково-педагогічного працівника. Відповідно питання наукового обґрунтування нормування діяльності суб'єктів навчального процесу є актуальною проблемою.

Обґрунтованим є твердження П. Богині й О. Грішнєвої: нормування праці – це вид діяльності з управління підприємством, спрямований на встановлення оптимальних співвідношень між витратами та результатами праці, а також між чисельністю працівників різних груп та кількістю одиниць обладнання [3]; В. Прокопенко вказує, що нормуванням праці зазвичай називають встановлення норм часу на виконання певних робіт або розмірів виробітку в тоннах, кубометрах, штуках на одиницю часу [8]; нормування праці включає в себе визначення необхідних витрат праці (часу) на виконання робіт (виготовлення продукції) і окремими працівниками, і колективами (бригадами), зазначають Г. Чанишева, Н. Болотіна та інші [10]; а на думку А. Румянцева, нормування – це встановлення нормативних витрат праці у вигляді норм часу на виконання певних операцій (робіт) або у вигляді норм виробітку, що передбачають виготовлення певної кількості виробів за одиницю часу (день, годину) [11]. За визначенням С. Новожилова, нормування – один із головних засобів оцінки різноманітних варіантів організації праці та вибору з них найраціональнішого, який дає можливість виконати роботу щонайефективніше [7]; з точки зору І. Лясникова, П. Петроченка й Г. Холодної нормування – це встановлення міри витрат праці на виконання певної роботи (операції та її елементів) у щонайраціональніших організаційно-технічних умовах виробництва [11], а на думку М. Порубова, нормування – це визначення міри праці, встановлення єдиного комплексу показників, які дають цілковите уявлення про кількісну та якісну сторони праці [13]. Узагальнюючи, зазначимо, що нормування праці – це іманентна складова системи організації оплати праці, воно здійснюється на основі положень централізованого й локального законодавства задля точного визначення міри праці працівника й, відповідно, встановлення науково обґрунтованого, оптимального й справедливого (з точки зору не лише правових, а й наявних соціально-економічних чинників) [4] розміру винагороди за працю.

Постановка завдання. Соціально-економічні перетворення, які характеризують сучасний стан і тенденції розвитку українських підприємств, потребують приведення в дію всіх резервів ефективності використання трудового і виробничого потенціалу, що є неможливим без успішного вирішення проблем у сфері нормування праці, особливо його вдосконалення на сучасних підприємствах.

Нормування праці є складовою частиною управління виробництвом і полягає у визначенні необхідних витрат праці на виконання робіт (виготовлення продукції) як

окремими працівниками, так і колективами працівників та встановлення на цій основі норм праці.

Норми праці складають основу системи планування роботи підприємства та його підрозділів, організації оплати праці персоналу, обліку затрат на продукцію, встановлення завдань із підвищення продуктивності праці, визначенні потреби в кадрах, управління трудовими відносинами на підприємстві.

Виходячи з актуальності зазначеної наукової проблеми, специфіки навчального процесу у вищих навчальних закладах як об'єкту особливостей нормування роботи навчального процесу, як предмету системного аналізу методів нормування, як мети задачами досліджень є таке:

1) виконати аналіз нормативно-правової бази з нормування робочого часу науково-педагогічних працівників;

2) виявити не досліджені науково та не обґрунтовані нормативними документами складові режиму роботи науково-педагогічних працівників;

3) виконати аналіз існуючих методів нормування діяльності працюючих у різних галузях народного господарства, виявити як максимально приближені до умов навчального процесу і запропонувати технологію нормування максимально адаптовану до умов вищої освіти;

4) гамітити напрями подальших наукових досліджень із питань нормування.

Виклад основного матеріалу. В умовах розвитку ринкових відносин та поглиблення економічної самостійності підприємств нормування праці набуває великого значення як засіб скорочення затрат живої праці, зниження собівартості продукції, підвищення продуктивності праці. Отже, нормування праці є засобом визначення як міри праці для виконання тієї чи іншої конкретної роботи, так і міри винагороди за працю залежно від її кількості та якості [9].

Світовий досвід засвідчує, що ефективна робота підприємств в економіці ринкового типу можлива лише за умови високого рівня організації нормування праці. Провідні країни, такі як США, Великобританія, Швеція, Японія, Італія тощо, не лише не знижують вимоги до нормування праці, але й розширюють сферу його застосування. Широко застосовуються методи мікроелементного аналізу й нормування трудових процесів.

Метою нормування праці в сучасних умовах господарювання є вдосконалення організації виробництва і праці, поліпшення її умов та скорочення витрат на випуск продукції, що, у свою чергу, підвищить продуктивність праці та сприятиме розширенню виробництва і зростанню реальних доходів працівників.

Завданнями нормування праці є:

1) встановлення нормативу часу на одиницю продукції;

2) впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів;

3) розробка найбільш раціональної структури виробничого процесу;

4) проведення аналізу виконання норм праці для розкриття резервів виробництва та продуктивності праці;

5) перегляд норм праці у зв'язку зі зміною умов праці та проведення організаційно технічних заходів;

6) упровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці.

Нормування праці на підприємствах виконує важливі функції, оскільки є основою організації заробітної плати, тому що норми витрат робочого часу одночасно стають і мірою винагороди за працю, маючи тісний зв'язок із тарифною системою. Установлення норм праці має на меті гарантувати суспільству визначену продуктивність праці, а працівнику визначений рівень заробітної плати. За виконання норм праці оцінюється трудова діяльність кожного працівника й оплачується його праця.

Науково обґрунтовані норми праці дозволяють оцінити результати трудової діяльності кожного працівника, колективу. Встановлення норм праці на окремі види робочих процесів

і операцій дозволяє розрахувати та витримувати необхідні кількісні та якісні пропорції між робочими місцями, цехами, виробництвами, що сприяє зростанню продуктивності праці.

Нормування праці на підприємствах є основою планово-економічних рахунків поточного та перспективного характеру, вихідною базою для обліку затрат і результатів виробництва, елементом організації виробництва та оперативного управління підприємством, дієвим засобом забезпечення оптимального співвідношення між мірою праці та її оплатою.

Для забезпечення виконання зазначених завдань у всіх їх багатогранності та взаємообумовленості нормування праці ґрунтується на певних наукових принципах, дотримання яких гарантує підвищення продуктивності суспільної праці [12].

1. Принцип відповідності.
2. Принцип прогресивності.
3. Принцип наукової та організаційно-технічної обґрунтованості.
4. Принцип єдності, рівнонапруженості норм.
5. Принцип обов'язковості комплексності норм.
6. Принцип регламентації складу робіт та умов виконання норм.
7. Принцип оптимального вибору об'єкта нормування.
8. Принцип демократичного залучення трудящих.

Визначальним серед засад нормування праці є перший принцип – забезпечення максимальної відповідності норм суспільно необхідним витратам праці. Ця вимога обумовлена тим, що норми завжди виконують роль одного з найважливіших засобів підвищення продуктивності праці в конкретному виробництві. Якщо норми витрат праці на окремому підприємстві значно вищі суспільно необхідних, то це робить його діяльність збитковою, нерентабельною, призводить до банкрутства. Якщо ж підприємство впроваджує більш економічні норми праці, воно знижує витрати, підвищує конкурентоспроможність своєї продукції на ринку.

Економічна сутність першого принципу логічно продовжується другим принципом необхідності забезпечення прогресивності норм, тобто доведення їх до рівня витрат праці, який нижче суспільно необхідного. Виконання цієї вимоги робить норми стимулятором науково-технічного та організаційного прогресу, сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Дієвість та ефективність норм забезпечуються виконанням вимог третього принципу наукової та організаційно-технічної обґрунтованості норм, що характеризується рівнем використання досягнень науки за умови повної відповідності розроблених норм реально досяжної продуктивності праці та максимального використання виробничих резервів. Під організаційно-технічною обґрунтованістю норм розуміють повноту врахування при їх розробці всіх виробничих факторів, що впливають на продуктивність праці. Необґрунтовані норми гальмують підвищення ефективності праці. Досягнення дієвого аналізу резервів виробництва на засадах використання прогресивних та всебічно обґрунтованих норм праці пов'язане з виконанням четвертого принципу єдності застосованих норм, рівної напруженості, тобто отримання за їх допомогою однакових результатів в ідентичних організаційно-технічних умовах. Це повинно забезпечити встановлення однакових норм витрат праці на однакові роботи, що виконуються в аналогічних організаційно-технічних умовах, незалежно від галузевого профілю підприємства. Таку ефективність нормування обумовлює дотримання п'ятого принципу обов'язкового комплексного охоплення всього обсягу робіт обґрунтованими нормами з урахуванням усіх наявних на підприємстві факторів. При наявності робіт, трудомісткість яких невідома, контроль за мірою праці стає складним, а іноді неможливим.

Нормування повинно охоплювати весь комплекс факторів продуктивності праці на робочих місцях: технічних, технологічних, організаційних, економічних, соціальних, природно-кліматичних, психофізіологічних. Неповний облік дієвих факторів чи витрат праці робить узагальнені розрахунки трудомісткості виробництва в цілому недостовірними.

Причому неточність комплексного нормування (тобто можлива його похибка) залежить від рівня похибки найбільш недосконалої норми.

Не менш важливими є вимоги шостого принципу чіткої регламентації складу робіт та організаційно-технічних умов їх виконання, що враховуються при розробці норм. Значення регламентації складу робіт полягає в тому, що у виробничих умовах лише найдоцільніша організація дає найбільш ефективні результати. Всі надлишкові елементи трудового процесу ведуть до надмірних витрат праці. Тому встановленню норм повинно передувати впровадження раціонального складу робіт, виконуваних найбільш доцільними методами.

Це повністю коригується дотриманням сьомого принципу оптимального вибору об'єкта дослідження як одиниці нормування праці. Кожний об'єкт нормування повинен мати таке визначення за функцією та робочим місцем, яке дозволило б чітко відрізнити його від інших об'єктів і точно фіксувати час виконання конкретної роботи, операції. Оптимальними критеріями можуть бути: виявлення чіткого об'єктивного взаємозв'язку між зовнішніми ознаками нормованої праці та її змістом, можливостями формального обліку результатів та зіставленням особливостей виконання в різних організаційно-технічних умовах; стабільність внутрішнього змісту протягом досить тривалого часу.

Забезпечення умов економії праці пов'язане з виконанням вимог восьмого принципу демократичного широкого залучення трудящих до розробки норм праці. Він передбачає ініціативу трудящих, робітників в освоєнні, впровадженні прогресивних норм, їх перегляді, розширенні прав трудових колективів у встановленні міри праці з урахуванням умов праці та її напруженості на конкретних робочих місцях.

Існують такі методи нормування праці:

– аналітично-дослідницький метод встановлення норм праці заснований на вивченні витрат робочого часу шляхом спостережень і включає в себе: безпосереднє вимірювання величин часу (хронометраж і фотографія робочого дня); фотографування методом моментальних спостережень;

– хронометраж – метод вивчення витрат робочого часу багаторазово повторюваних ручних і машинно-ручних елементів операцій шляхом їх вимірювання. Використовується (в основному) у великосерійному і масовому виробництвах для встановлення діючих норм та перевірки норм, встановлених розрахунковим шляхом. Об'єктом дослідження є операція та її елементи, а його метою – встановлення основного і допоміжного часу або витрат часу на окремі трудові прийоми. Хронометраж буває суцільним і вибіркоким. При суцільному хронометражі його об'єктом є всі елементи оперативного часу, а при вибіркоковому – вимірюються окремі елементи оперативного часу або технічної операції [14];

– фотографія робочого дня – це спостереження, що проводиться для вивчення всіх витрат робочого часу протягом зміни або її частини. Вони можуть бути індивідуальними, груповими, бригадними тощо. Мета фотографії:

- 1) виявлення витрат робочого часу;
- 2) встановлення причин витрат;
- 3) розробка заходів щодо усунення витрат;
- 4) отримання даних про необхідність чисельності працівників, а також для створення нормативів часу.

нормативів часу.

– метод моментальних спостережень дозволяє визначити величину витрат робочого часу, не вдаючись до їх безпосереднього вимірювання. Він застосовується при спостереженні за великою кількістю об'єктів. Метод заснований на використанні положень теорії ймовірностей, а його сутність полягає в заміні безперервної фіксації часу при безпосередніх вимірах (звичайні фотографії), урахуванням кількості спостережуваних моментів. Отримані дані дозволяють визначити питому вагу і абсолютні значення витрат часу по елементах;

– розрахунково-аналітичний метод встановлення норм передбачає встановлення норм праці на основі застосування нормативів із праці і розрахункових формул. Він дозволяє не вдаватися кожного разу до трудомістких процесів хронометражу і фотографії. Норми праці

встановлюються до впровадження операції у виробництво, що значно скорочує витрати на їх встановлення [14].

Норми з праці складаються з:

- 1) нормативів режимів обробки і продуктивності устаткування;
- 2) нормативів витрат часу на виконання елементів робіт;
- 3) нормативів витрат праці на обслуговування одиниці обладнання одного робітника або бригади;
- 4) отримання даних про необхідність чисельності працівників, а також для створення нормативів часу.

Для визначення більшості нормативів використовуються хронометраж і фотографія робочого дня. Таким чином, дослідницький метод є базою для нормування праці.

До першочергових заходів, які спрямовані на поліпшення нормування праці, слід віднести такі:

- удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює соціально-трудові відносини;
- створення системи розроблення й відновлення міжгалузевих, галузевих нормативів трудових витрат, складовими якої є підсистеми фінансового, організаційного, кадрового забезпечення;
- удосконалення організації нормування праці на рівні підприємств;
- розроблення автоматизованих систем нормування праці;
- відновлення методичної бази розроблення нормативів із праці;
- реалізація заходів із підготовки й підвищення кваліфікації фахівців із нормування праці.

Формування нового уявлення про роль нормування праці за сучасних умов, зміна психології керівників, для яких нормування праці традиційно було і залишається лише засобом підрахунку "можливого" рівня заробітної плати.

Ефективність роботи з організації нормування праці на підприємстві багато в чому залежить від якості розроблених планів і організації їх виконання. Для оцінки рівня організації і нормування праці на підприємстві слід планувати і аналізувати такі показники:

- питому вагу чисельності робітників, праця яких нормується по міжгалузевих, галузевих і інших прогресивних нормативах;
- охоплення технологічних і трудових процесів нормами витрат праці;
- величину зниження витрат праці на виробництво (у процентах до всього об'єму витрат праці за рахунок покращення нормування, підвищення якості норм;
- коефіцієнт корисного використання робочого часу і коефіцієнт використання виробничої потужності ділянки, цеху підприємства;
- ступінь освоєння проектної трудомісткості і проектної продуктивності праці;
- частку приросту продуктивності праці за рахунок перевищення норм виробітку (часу) в загальному прирості продуктивності праці.

Подальше вдосконалення нормування праці на рівні підприємства передбачає:

- максимальне охоплення нормами праці різних видів робіт з обслуговування виробництва та управління ним;
- широке впровадження технічно обґрунтованих норм, тобто розроблення норм виробітку, часу, обслуговування з урахуванням можливостей сучасної техніки й технології виробництва, передових методів праці тощо;
- підвищення не тільки технічної, а й економічної та фізіологічної обґрунтованості норм. Якщо технічне обґрунтування полягає у виявленні виробничих можливостей робочих місць, то економічне – у виборі найдоцільнішого варіанту виконання роботи, а фізіологічне – у виборі раціональних форм поділу і кооперації праці, визначення правильного чергування робочого навантаження і відпочинку тощо;
- поліпшення якості нормування на основі науково – технічних рекомендацій;

- широке застосування методів прямого нормування, що дає змогу визначати трудоміскість робіт і нормованих завдань, установлювати оптимальне завантаження працівників, ширше використовувати прогресивні форми матеріального стимулювання;
- формування єдиної системи нормування праці, в основі якої мають бути норми й нормативи, що охоплюють весь комплекс технологічних процесів;
- створення автоматизованих робочих місць для нормувальників;
- комп'ютеризація проектування технологічної та організаційної документації, а також норм витрат часу;
- підвищення кваліфікаційного рівня нормувальників.

Удосконалення нормування праці безпосередньо пов'язане із застосуванням автоматизованих систем, оскільки розрахунки норм трудових витрат є дуже трудомісткими. Невипадково, що до застосування ЕОМ на підприємствах широко застосовувалися різні технічні пристрої, розроблялись організаційні заходи з метою раціоналізації праці нормувальників, підвищення ефективності їх роботи. Після початку застосування ЕОМ роботи з автоматизації праці нормувальників активізувалися. Понад два десятиліття розроблялися системи автоматизованого нормування праці як локального характеру, так і у вигляді складових (підсистем) автоматизованого проектування і нормування технологічних процесів. Широке застосування персональних комп'ютерів відкрило нові можливості автоматизації робіт із нормування праці. Однією з форм використання ПК стало створення автоматизованого робочого місця нормувальника, тобто людино-машинної системи, що включає ПК і комплекс проблемно-орієнтованих методів, алгоритмів, програм виконання розрахунків норм праці. Нормативні матеріали, що відповідають умовам автоматизації розрахунків, мають бути подані у вигляді аналітичних залежностей і прикладних програм, на базі яких можна комплектувати автоматизоване робоче місце нормувальника. А отже, нормативно-дослідним установам різних рівнів потрібно змінити методичну базу розробки та технологію формування нормативних матеріалів.

У вищих навчальних закладах для професорсько-викладацького складу в основу нормування праці покладено річне навчальне навантаження в академічних годинах відповідно до навчального плану. До педагогічного навантаження належать: читання лекцій, проведення семінарських і практичних занять, прийняття екзаменів, керівництво практикою, аспірантурою, підготовкою магістерських дисертацій. На всі види робіт встановлено норми в годинах, наприклад, керівництво магістерською дисертацією – 32 години, курсовою роботою – 2 години тощо. Річний обсяг педагогічного навантаження в розрахунку на одного викладача не має чітко виражених меж. Для професорсько-викладацького складу введено 36-годинний робочий тиждень. При цьому викладачі повинні виконувати всі види навчально-методичної, науково-дослідної та виховної роботи. Контроль за виконанням передбаченого індивідуальними планами обсягу робіт ведуть завідувачі кафедр, деканати, навчальні відділи та ін. служби.

Нормування праці професорсько-викладацького складу має свою специфіку: для викладача вищого навчального закладу робочий час не обмежується перебуванням у самому ВНЗ, а продовжується й за його межами. Нормування праці у вищих навчальних закладах дає можливість правильно визначити затрати праці викладачів, порівняти різні види праці з урахуванням складності, трудових затрат, науково обґрунтувати розподіл часу між навчальною, методичною і науково-дослідними роботами, диференціювати норми навчального навантаження залежно від ученого ступеня чи звання (посади).

Учителям, вихователям та іншим педагогічним працівникам середніх, середніх спеціальних і дошкільних закладів ставки заробітної плати встановлюють за певну кількість годин педагогічної роботи на день (тиждень). Так, норма навантаження вчителів V–XII класів шкіл і шкіл-інтернатів усіх типів і найменувань – 3 години педагогічної роботи на день (18 годин на тиждень), викладачів і старших викладачів середніх спеціальних закладів – 3 години викладацької роботи в середньому на день (720 годин на рік), вихователів,

вихователів-методистів дитячих дошкільних закладів – 6 годин на день (36 годин на тиждень).

Тривалість робочого дня для наукового, навчально-допоміжного та адміністративно-господарського персоналу – 7 годин.

Висновки. Безпосередній зміст діяльності працівників, що займаються нормуванням праці, включає: вивчення й аналіз кожного елемента виконуваної роботи і виробничих можливостей робочого місця та підрозділу; узагальнення передового виробничого досвіду організації виробництва і праці, впровадження раціональних прийомів і методів праці; проектування складу, регламенту та послідовності виконання трудових процесів (операцій) на основі даних аналізу; обґрунтування розроблених варіантів виконання робіт із технічної, економічної і психофізіологічної точок зору; встановлення норм праці (тобто визначення нормативних величин кожного з елементів трудового процесу), перевірку та уточнення їх у виробничих умовах; створення засад для впровадження цих норм.

Перспективи подальших досліджень. На підставі такого послідовного дослідження конкретної операції, її структури, методів виконання з'являється можливість розробки конкретних шляхів удосконалення та скорочення часу на виконання того чи іншого трудового елемента і як кінцевий результат підвищення продуктивності праці.

Питання нормування праці у вищих навчальних закладах потребує на даний момент більш детального аналізу. В подальшому слід приділити увагу нормуванню часу студентів на лекціях, а також під час лабораторно-практичних занять.

Список використаних джерел

1. Нормування праці / В. М. Абрамов, В. М. Данюк, А. М. Гриненко, А. М. Колот, В. І. Чернов. – К. : ВПОЛ, 1995. – С. 19–65.
2. Багрова І. В. Нормування праці: навч. посіб. / І. В. Багрова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 212 с.
3. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання–Прес, 2000. – 219 с.
4. Гамаль О. В. Особливості нормування діяльності слідчих підрозділів / О. В. Гамаль // Трудове право України в контексті європейської інтеграції: матеріали наук.-практ. конф., Харків, 25–27 травня 2006 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова. – Х. : УАФТП; ХНУВС, 2006. – С. 222–224.
5. Зайкин А. Д. Экономико-правовое регулирование труда и заработной платы / А. Д. Зайкин, К. С. Ремизов. – М. : Норма-Инфра, 1999. – 284 с.
6. Ігумнов Б. Н. Автоматизовані системи проектування і нормування праці / Б. Н. Ігумнов. – Львів : Світ, 1992. – 210 с.
7. Научная организация труда в промышленности / С. С. Новожилов, Л. А. Костин, С. Л. Смирнов [и др.] / под ред. С. С. Новожилова. – М. : Экономика, 1986. – 214 с.
8. Прокопенко В. І. Трудове право / В. І. Прокопенко. – Х. : Консум, 2004. – 342 с.
9. Завіновська Г. Т. Економіка праці / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 134–147.
10. Трудове право України / за ред. Н. Б. Болотіної, Г. І. Чанишевої. – К. : Знання, 2000. – 362 с.
11. Экономика труда и основы нормирования / под ред. П. Ф. Петроченко. – М. : Экономика, 1965. – 128 с.
12. Тимош І. М. Економіка праці: навч. посіб. / І. М. Тимош. – Тернопіль : Астон, 2001. – С. 97–145.
13. Порубов Н. И. Научная организация труда следователя / Н. И. Порубов. – Минск : Высшая школа, 1970. – 224 с.

14. Шабанова Г. П. Повышение производительности и нормирование труда [Электронный ресурс] / Шабанова Г. П. – Режим доступа до статті : <http://www.iprnou.ru/article.php?idarticle=002953>.
15. Горбатюк К. В. Шляхи удосконалення нормування праці в Україні [Електронний ресурс] / Горбатюк К. В. – Режим доступу : www.confcontact.com/.../gorbatiuk.php

Кирик О. М.

Методика і технологія нарахування норм часу у вищих навчальних закладах

Зроблено спробу розкрити окремі аспекти використання сучасних методик нормування праці на підприємствах та у вищих навчальних закладах. Розглянуто наукові принципи нормування праці. Визначено основні шляхи покращення нормування праці на підприємствах та у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, науково-педагогічний працівник, нормування праці, тривалість робочого дня, методи нормування, норми часу, технологія.

Кирик О. М.

Методика и технология начисления норм времени в высших учебных заведениях

Сделана попытка раскрыть отдельные аспекты использования современных методик нормирования труда на предприятиях и в высших учебных заведениях. Рассмотрены научные принципы нормирования труда. Определенно основные пути улучшения нормирования труда на предприятиях и в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, научно педагогический работник, нормирование труда, длительность рабочего дня, методы нормирования, нормы времени, технология.

О. Курык

Methods and Technology of Increasing Extra Time Norms in Universities

In the present paper the author makes an attempt to develop some aspects in using modern methods of work quota setting at the enterprises and in higher educational establishment. It is considered the scientific principles of work quota setting. The basic ways of improvement of work quota setting at enterprises and in the institutes of higher education are identified.

Key words: higher educational establishment, scientifically pedagogical worker, work quota setting, duration of working day, methods of norm settings, norms of time, technology.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2012 р.